

Spørsmål fra Esther Utsi til ordfører.

Uttalelse fra Austertana bygdelags årsmøte 30.03.22
Vedrørende Elkem Tanas søknad om utvidet driftsområde.

Vedtak: Austertana bygdelags årsmøte mener at Elkem Tana skal få det omsøkte arealet, da det vil sikre viktige arbeidsplasser og inntekt til kommunen.

Historikk:

Austertana har siden før krigen hatt mange gårdsbruk med melkekyr, småfe og sauer. Det har siden 1933/34 bodd reineiere her som har flyttet med reinflokken fra vinterbeite til sommerbeite forbi bygda, vår og høst. Gårdbrukerne har hatt utmarksslåtter i de fleste sidedalene rundt bygda, hvor de også hadde gammer og hytter. Det var på den tiden en utstrakt bruk av "Verdeordningen" – samarbeid mellom gårdbrukerne og reineierne som hjalp hverandre, byttet varer og brukte gammene og hyttene felles.

På gamle kart står det inntegnet hva som var forbeholdt sauebeite og da var det en selvfølge at reineierne passet på at reinen ikke beitet der. De hadde respekt for hverandres næring! På den tiden var reinflokken på mellom 8 – 11 tusen dyr, det var ikke noe problem, det var plass nok til alle.

I 1972 startet A/S Sydvaranger opp med kvartsittgruva – det ble heller ikke noe problem, for reinflokkens flyttevei gikk langt unna gruveområdet. I ca 45 år gikk alt veldig fint, det var ingen konflikt mellom gruvedrift og reindrift, og distrikt 7/8 Raggonjarga utviklet seg til å bli et av Norges beste distrikt med høy slaktevekt. Reintallet gikk etter hvert ned til mellom 4 – 7 tusen dyr – etter eget valg.

På grunn av gruvedrifta fikk flere unge jobb der og de fleste gårdsbruk ble lagt ned. Utmarksslåttene ble nå svært næringsrike beiteområder for reinflokken. Reinen hadde sin trekkvei på sørsiden av bygda – langt unna kvartsittbruddet. Noen streifdyr, særlig okser, som ble igjen på sommerbeite kunne komme inn i Cammajok uten at det skapte noen problem.

SÅ – for 5 år siden, da Elkem skulle søke om ny konsesjon, "ble kartet snudd på hodet!" Da ble plutselig dette området "selve E6" for reinen – et uttrykk lederen for distrikt 7/8 brukte på et bygdemøte for 2 år siden. I sitt rettighetskrav til Finnmarkskommisjonen skriver distrikt 7/8 **"Reinbeitedistrikt 7 har gruvedrift gående i fjellene over Austertana, som er i ferd med å stenge eneste mulige flyttevegen i Mielkevaggi og Čammajohka som går mellom sommer-, høst- og vinterbeitet, og i ferd med å bryte opp leien som fører rein fram til merke- og slaktegjerdet ved Nástejávri-Stjernevann. Virksomhetens infrastruktur holder på å falle i sammen, som kan bety slutten på en årelang samisk næringsveg og bærer av samisk kultur i området."**

Reineiere som har jobbet i distriktet tidligere sier: "Vi har aldri flyttet reinen der." Det vi nå i de siste årene har sett - er at reineierne jager reinen med firehjulinger ned mot bygda etter at de var merket – stikk i strid med det som har vært den vanlige veien – over riksveien og mot Juladalen. Vi har også sett at et midlertidig sperregjerde som skal tas ned før november, er blitt flyttet lengre ned mot bygda og blir ikke lagt ned. Det har ført til at "gammelveien" tidvis har vært stengt og sopp- og bærrområdene som har blitt brukt av bygdefolk nå er helt nedtråkket. Reineierne har i dag helt glemt den gamle samiske verdeordningen.

Dagens situasjon:

Nå har forhandlingene mellom Elkem og reinbeitedistriktet vart i fem år og folk flytter fra bygda da de frykter for bo- og arbeidsmuligheter dersom Elkem blir lagt ned. Skolen er stengt p.g.a. lavt barnetall og det vil være umulig å få unge familier til å flytte hit uten et skoletilbud. Vi kan ikke lengre sitte rolig å se at bygda rases og kommunen mister 50 arbeidsplasser.

Vi er på ingen måte i mot reindriften, den har vært og skal være en del av bygda. Det vi ikke kan godta er at reineierne har så stor makt at ingen annen næring kan få utvikles her. Nå ber vi politikerne både lokalt, på Sametinget og på fylkesnivå samt forvaltningsorganene se til at en finner løsninger som tar vare på alle næringer.

Dette må skje før sommerferien, da tiden holder på å renne ut. Det er ikke sant at reindriften må legges ned ved en utvidelse av kvartsittbruddet, og vi må heller ikke bli sett på som motstandere av reindriften. Vi ønsker tvert i mot at de kunne gått sammen med Elkem, Varanger Kraft og gårdbrukerne om å utvikle nye arbeidsplasser f.eks et produksjonskjøkken for lokalprodusert mat. Det har vi både menneskelige og ressursmessige muligheter til. Det ville også blitt et fantastisk "Verrde-prosjekt" som alle kunne vært stolte av. Varanger Kraft gir allerede penger til et næringsfond for bygda og Elkem Tana har sagt at så snart de har fått avtalen på plass, vil de bevilge penger til et slikt fond.

Vi vet at det er fullt mulig å lage 20 – 30 nye arbeidsplasser ved å videreutvikle det vi har av naturgitte goder her i området.

TØR DERE VIRKELIG Å SI NEI TIL DET!!

Spørsmål til ordføreren:

Er ordføreren villig til å medvirke til at saken legges frem for behandling på kommunestyremøtet i juni 2022 for å sikre at 50 arbeidsplasser opprettholdes i kommunen? Spørsmålsstiller for Austertana bygdelag Esther Utsi

Svar fra ordfører Helga Pedersen

Detaljregulering for kvartsittbrudd ved Geresgohppi, Giemaš og Vággečearru

Først vil jeg takke for spørsmålet og anledningen til å orientere om status i en sak som er særdeles viktig for Tana, nemlig utvidelsen av Elkems driftsområde i Austertana – som er en forutsetning for å videreføre kvartsittbruddet og opprettholde arbeidsplassene i tilknytning til det.

Elkem har laget en privat detaljreguleringsplan med konsekvensutredning av utvidelsen. Arbeidet startet opp i slutten av 2015 med planoppstart i 2016.

Detaljreguleringsplanen ble lagt ut til offentlig høring i juni 2019 med høringsfrist 20 september 2019

I forbindelse med høringen kom det inn 2 innsigelser på detaljreguleringsplanen.

Innsigelsene var fra Sametinget og fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark fremmer innsigelse til delområdene Giemaš Nord 1,

Giemaš Nord 2 og Vággečearru fordi de i for stor grad er i strid med reindriftsinteressene i området.

Med så store reindriftsinteresser som det er knyttet til områdene Giemaš og Vággečearru

fremmer Fylkesmannen i Troms og Finnmark innsigelse mot følgende delområder, samt

tilhørende infrastruktur mellom områdene, i planforslaget:

- Giemaš Nord 1

- Giemaš Nord 2

- Vággečearru

Samlet sett vil de overnevnte alternativer med stor sannsynlighet påvirke reinens arealbruk

betydelig i negativ retning og føre til tap av viktige områder for rein.

Sametinget:

Utvidelse av Elkem ASA Austertana -Innsigelse

Elkem ASA ønsker å utvide kvartstittbruddet i Austertana. Detaljregulering for utvidelsen er sendt ut på høring samtidig med kommuneplanen.

Det er utarbeidet en konsekvensutredning for tiltaket som viser at konsekvensene for utvidelse av gruva til Giemas og Vággečearru vil ha fra store til meget store negative konsekvenser for berørt reinbeitedistrikt 7 Råkkonjårga. De berørte områdene har per i dag middels til stor verdi for distriktet som både oppsamlingsområde, trekkvei, luftingsområde og sommerbeite. I tillegg til direkte og indirekte beitetap, vil tiltaket påvirke sentrale arbeidsoppgaver i reindriften ved å forstyrre og hindre naturlige trekk opp mot oppsamlingsområdet og merkegerde.

På bakgrunn av det ovennevnte og med hensyn til naturgrunnlaget for samisk kultur fremmer

Sametinget innsigelse mot BRU-01 Austertana, Elkem(jf. pbl §5-4). Sametinget vektlegger

reindriften mulighet til å benytte seg av reinen naturlige trekkveier som gjør at distriktets drift er rasjonell og også økonomisk forsvarlig. Slik som vi har fått beskrevet situasjonen vil en stenging av trekkveien over Mielkevåggi medføre mye ekstraarbeid, det er økt sannsynlighet for spredning av flokken til vinterbeite før kalvene er blitt merket og forringelse av beitegrunnlaget på sikt. Dette mener vi er vesentlige negative konsekvenser for naturgrunnlaget for samisk kultur.

Elkem har i prosess foreslått å ta ut deler området slik at reguleringsplanen omfatter et mindre areal.

Den mest omfattende endringen gjelder størrelsen av planområdet som i utgangspunktet var mer enn 15 km², og strakk seg fra dagens brudd over Giemaš og opp i to adskilte greiner på Vággečearru. På bakgrunn av dialog med reindriften og jf. konsekvensutredningen er det endelige planområdet redusert betraktelig. Planområdet det nå søkes om er på 7,9 km².

Elkem ba kommunen om å sette saksbehandlingen i bero for å se på muligheten til å få på plass avtaler med reindrifta. Herunder blant annet se på om ytterligere areal skulle tas ut av reguleringsplanen og eventuelt komme med forslag på bestemmelser som kunne gi mindre ulemper for reindriften.

Det har antagelig også vært diskutert privatrettslige avtaler. Disse har kommunen ikke noe med og kan heller ikke legge slike til grunn for saksbehandlingen.

Elkem og reindrifta har forhandlet siden 2019 og hatt mange møter. Kommunen har også prøvd å legge til rette for at det skulle bli gode forhandlinger mellom disse.

Prosessen videre:

Fra Elkem kom det melding til kommunen i mars 2022 at de ber at kommunen gjenopptar behandlingen av saken da de ikke oppnådde enighet med reinbeitedistrikt 7.

Kommunen har gjenopptatt arbeidet og skal lage noen alternative forslag til formannskapet om hvordan innsigelsene skal behandles før man møter Sametinget og Statsforvalteren. Planen er at dette vil bli lagt fram for formannskapet 2. juni.

Kommunestyret skal sluttbehandle detaljreguleringen, når dette blir er avhengig av hvordan prosessen med behandlingen av innsigelsene forløper. Det er lite realistisk at dette er klart til kommunestyrets møte i juni.

Jeg både forstår og deler utålmodigheta med å få denne saka avklart. Det er en belastning å ikke vite hvordan det blir. Men jeg vil samtidig understreke at hvis kommunestyret vedtar en reguleringsplan uten at innsigelsene er løst så vil det være Kommunal- og distriktsdepartementet ved statsråden som avgjør saken. Det vil forlenge prosessen med flere år, og vil kunne føre oss lenger bort fra det som må være målet: å sikre framtida for 50 arbeidsplasser som er helt avgjørende for framtida til Austertana og for befolkningsutviklinga i Tana, samtidig som vi tar vare på reindrifta i området.